

A test hisztériája

Gaál József kiállítása

C SERHALMI LUCA

Godot Galéria, 2019. II. 15. – III. 23.

Gaál József műveire használható a sokkoló jelző, hiszen gyakran kezdik ki a nézők ingerküszöbét. Alkotásai nyersen fogalmazzák meg a lélek válságait vagy az emberi lény alapvető ellentmondásait. Művészete mégsem csak egy fenyegetően felemelt ujj, hanem végtelen és elvesző kutatás. Témái egymásra épülnek, akár folytatólagosan is, ahogy az egyes motívumok is újabb és újabb jelentésszinttel egészülnek ki. A Múcsarnokban tavaly megrendezett kiállítása után most a Godot Galériában a legfrissebb műveit láthatjuk. A *Corpus Hystericum* című kiállítás képanyaga már kiindulási pontjában is a folyamatos átalakulást hordozza, mivelhogy saját korábbi, kész vagy félkész festményeinek feldarabolásával hozta azokat létre. A részek egymás mellé és fölé helyezése a most kiállított kollázsain a rétegezés végeláthatatlan folyamatát mutatja. A „Frankenstein-eljárás” bizarrsága azonban Gaál művészetében meghaladja a freak showk izgatott leskelődőinek szenzációéhségét.

Gaálnál a test torzulása a lélek deformációjára utal. Napjainkban mindent megteszünk testünk egészségéért: ápoljuk, eddzük, tápláljuk, megtanuljuk a részeit és a működési elvét. A testtudatosságot ma már külön oktatják! Az orvostudomány részekre és szervekre, majd rostokra és sejtekre bontotta, amely a parányok világában elvesző végtelen oszthatóságot mutat, így az alkatot felváltotta a nem egységes szervezet képe. A test teljessége megszűnt, és elvesztette szakralitását. A kollázstechnikával Gaál groteszk emberalakjai a szétdaraboltság ilyen gondolatával is játszanak. A korpusz hústömeggé váló felfogását a nyers, de tőle mégis szokatlanul élénk és világos színek mellett a tehetetlenné vált lomha test tekintet nélküli megoldása jelzi, amely az egyénítést is kizárja. Az új sorozat műveinek alapkonceptiója azonos, a színkombinációk és a pózok variálásával mégis minden alak szenvedése egyedi tapasztalatot sugall. Az absztrakció és a figurális határán mozgó képek a részekre szakadtság kilátástalansága és a szabályozhatatlan belső gyötrődés keltette feszültséget hordozói.

A *Corpus Hystericum* képei rávilágítanak arra, hogy testünkre objektumként tekintünk, így szubjektivitása ellentmondásossá vált. Eszköz és reprezentatív tárgy lett, épsége az elvárt

Fotó: Gaál József

GAÁL JÓZSEF: *Corpus Hystericum VII.*, 2019, festménykollázs, papír, 96×48 cm

működés feltétele, amelyet külső mércék alapján határoznak meg. A tudomány és a társadalom azt sugallja, hogy a természetes test nem elégséges a technika korában, ezért eszközök segítségével küszöböljük ki fogyatékosait, hogy erősebbek, gyorsabbak és hatékonyabbak legyünk. Szervezetünket mint egy jól karban tartott masinát kell működtetni, és kielégíteni

szükségleteit, amihez kész recepteket kapunk. Heinrich von Kleist szerint a lélektelen bábok kecsessége pont azért tökéletesebb az emberénél, mert a psziché nem szól bele a mozdulatok precizitásába.

A szervezet feljavítása a civilizáció kezdete óta jelen van. Gondoljunk csak a szemüvegre, de a művétagok és a műszervek is egyre magasabb szinten vannak jelen, arról nem is beszélve, hogy egyes esetekben szerveinket más emberek szerveire cseréljük. Innen nézve a test és az önazonosság válsága több mint érthető. A *Corpus Hystericum* kollázsain a nem összetartozó részek önkényes egymáshoz illesztése nem egy szerves egészet hoz létre, hanem egy roncsolt és szétszakadt identitás képét.

tudat és a kontroll kioltódása. A hisztérikus roham alatt az egyén megtagad minden társadalmi elvárást, és révülten tombol. A test és a szellem újra-egyesülése úgy valósulhat meg a hisztérikus roham alatt, hogy mindkettő befolyásolhatatlanná válik. Gaál József festményein az alakok üres vagy még inkább nem létező tekintete a racionális lény kiiktatásáról tanúskodik, ami éppúgy lehet az önkívületi állapot, mint a modern kori automatizált testélet kifejeződése. Így egyszerre jelenik meg a műveken a hisztéria és annak kiváltó oka. Gaál József nem megoldást kínál, hanem rögzíti megfigyeléseit, és egy már elviselhetetlenül drasztikus meg hasonlottságot vetít előre.

A maszk Gaál több jelentős munkájának is központi motívuma. Nem álarc, nem akaratlagos elrejtőzés, hanem szerepeinkre utal, amelyeknek összeférhetetlensége, kényszeres egymás mellett létezése a hisztérikus magaviselet kiindulópontjának tekinthető. Valami, amit ráerőltetnek az emberre. Ugyanakkor rituális szertartások kelléke is, amely segíti az átlényegülést és a szubjektum kiiktatását, így a hisztériához fűződő kapcsolata is kettős. A 1980-as években készített *Protézis* című

fotó: Gaál József

fotó: Gaál József

GAÁL JÓZSEF: *Corpus Hystericum II.*, 2019, festménykollázs, papír, 70×50 cm

Gaál József mostani kiállítása a test hisztériájáról szól, vagy a hisztériáról, ami a test körül alakult ki. Úgy tartották, hogy a hisztériát az egyénben összeütköző ellentmondásos szerepek váltják ki. Ma maga a test kerül ellentmondásba a személyes tudattal. A hisztéria a test elszabadulása, ösztönös gátlástalanság, a

GAÁL JÓZSEF: *Corpus Hystericum IX.*, 2019, festménykollázs, papír, 96×48 cm

sorozatán kísérletezett Gaál először a kollázs technikájával. Akkor még orvosi atlaszok ábráit vegyítette az etruszk művészet elemeivel. A múlt sajátos archaizálása helyett most egy pszichologizáló megközelítéssel a hisztéria és a modern ember széthasadtsága elemi erővel talált egymásra sorozatában. Egy olyan testképet tár elénk, amelyből az ember kétségbeesetten menekülne, a fantomszerűen eltorzult arcok tébolya expresszív erővel ránt ki minket is automatizmusainkból.